

Сучасні теорії миру та конфліктів

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	C5 Соціологія
Освітня програма	Врегулювання конфліктів та медіація
Статус дисципліни	обов'язкова
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	2 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	4 кредити / 120 годин, лекції 16 год., практичні заняття 30 год., самостійна робота 74 год.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік / Модульна контрольна робота
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com Семінарські: кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com
Розміщення курсу	https://do.ipk.kpi.ua/course/view.php?id=356

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Основна мета навчальної дисципліни: формування у студентів розуміння сутності сучасних теорій конфліктів та миру, шляхів врегулювання конфлікту, що спираються на новітні соціологічні дослідження. Навчальна дисципліна «Сучасні теорії миру та конфліктів» належить до циклу професійної підготовки (за вибором).

Завдяки засвоєнню змісту дисципліни студенти матимуть можливість аналізувати сучасні теорії конфліктів та миру, шляхи врегулювання конфлікту, що спираються на новітні соціологічні дослідження. Викладач надаватиме цілісний огляд багатоманітних типів сучасних конфліктів та характеризує соціальні причини їх виникнення. На заняттях буде виявлено особливості новітніх форм миротворчої діяльності. Викладач продемонструє роль посередництва і переговорів у врегулюванні і трансформації конфлікту. Буде розглянуто теоретичні підходи щодо управління конфліктом та заходи миробудівництва. Студенти вмітимуть здійснювати аналіз причин, динаміки та наслідків конфлікту через побудову карти конфлікту на семінарських заняттях. Від студентів очікується вміння застосовувати положення сучасних теорій конфлікту та миру до аналізу російсько-української війни. Для проміжної атестації з дисципліни передбачається здатність студента здійснювати критичний аналіз умов конфлікту та способів підтримання миру на основі новітніх концепцій, що будуть викладені у курсі. Для провадження подальшої професійної діяльності студенти набувають навичок формулювання переговорних позицій під час врегулювання конфлікту, отримують знання щодо основ медіації та засад проведення діалогу. Для максимальної оцінки з заліку передбачається критичне володіння студентами положень розглянутих теорій миру та конфліктів, знання взаємозв'язків між

механізмами миротворчості, миробудівництва та демократизації, а також здатності вільно наводити приклади миротворчої діяльності у соціально-політичних конфліктах сучасності в різних країнах, послуговуючись теоріями миротворчості.

Відповідно до освітньо-професійної програми “Врегулювання конфліктів та медіація” в процесі засвоєння дисципліни набуватимуть такі здатності:

ЗК 01 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 10 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ФК 09 Здатність здійснювати аналіз соціальних причин та наслідків конфлікту.

ФК 10 Здатність організовувати та підтримувати безпечний та комфортний простір для конструктивних переговорів.

ФК 11 Здатність здійснювати процедуру медіації, налагоджувати та підтримувати комунікацію між різними сторонами конфлікту.

ФК 12 Здатність вести інформаційно-просвітницьку діяльність на територіях, що перебувають (або тривалий час перебували) в зоні бойових дій.

ФК 13 Здатність здійснювати миротворчу діяльність відповідно до норм міжнародного та вітчизняного права та загальнолюдських етичних міркувань.

Після засвоєння дисципліни студенти мають демонструвати результати навчання:

РН 08 Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

РН 13 Розуміти соціологічні теорії конфліктів та миру, причин та особливостей перебігу регіональних та етнічних конфліктів у світі, методів та процедур їх врегулювання та попередження.

РН 15 Відслідковувати актуальну ситуацію в процедурі медіації, прогнозувати її розвиток, скеровувати перемовини відповідно до етапів медіації.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: Теорія і історія врегулювання конфліктів

Постреквізити: Теорія і практика переговорних процесів, Медіація у врегулюванні конфліктів, Політичний діалог та медіація, Виробнича практика, Переддипломна практика, Підготовка кваліфікаційної роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Перелік тем

Розділ 1. Збройні конфлікти, масове насильство та миробудівництво.

Тема 1.1. «Конфлікт» та «мир» як поняття у сучасних соціальних теоріях.

Тема 1.2. Міжнародні та національні виміри збройних конфліктів.

Тема 1.3. Соціальні причини та динаміка конфліктів та миру.

Тема 1.4. Війна як різновид соціально-політичного конфлікту.

Тема 1.5. Геноцид як прояв масового насильства.

Тема 1.6. Підтримка миру та миробудівництво на сучасному етапі.

Тема 1.7. Жертви конфлікту у фокусі сучасних теорій миротворчості.

Тема 1.8. Соціальні наслідки примусової міграції.

Тема 1.9. Політичні, економічні та ідеологічні виміри ліберального миру.

Розділ 2. Мирні процеси, медіація та постконфліктне врегулювання

Тема 2.1. Мирні процеси та переговори.

Тема 2.2. Медіація у мирних процесах.

Тема 2.3. Місцева миротворчість як ресурс врегулювання конфлікту.

Тема 2.4. Стратегії управління конфліктом.

Тема 2.5. Постконфліктне врегулювання як подолання наслідків насилля.

Тема 2.6. Сутність правосуддя перехідного періоду.

Тема 2.7. Механізми правосуддя перехідного періоду.

Тема 2.8. Примирення як мета і процес постконфліктного врегулювання.

Тема 2.9. Мобілізація держави та громадянського суспільства у російсько-українській війні.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова:

1. Багінський А.В. Заходи держави у постконфліктному суспільстві. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць.* Київ, 2019. № 1 (41). С. 17-21.
2. Багінський А.В. Місцева миротворчість як ресурс врегулювання конфлікту. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць.* Київ, 2021. № 1. С. 51-54.
3. Багінський А.В. Сучасні теорії миру та конфліктів: Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студентів спеціальності 054 «Соціологія». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 55 с.
4. Багінський А.В., Весельська В.В. Громадські організації як механізм соціальної підтримки під час війни. *Актуальні проблеми філософії та соціології.* 49 (2024). С.165-170.
5. Багінський А.В., Коломієць Т.В., Якубін О.Л. Ліберальний мир, демократичний мир та національне державне будівництво у процесі врегулювання соціально-політичних конфліктів. *Ідеологія та політика.* № 1 (23). 2023. С.127-148.

Додаткова:

1. Багінський А.В. Криза концепції “ліберального миру”. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць.* Київ, 2021. № 2 (50). С.46-50.
2. Багінський А.В. Крихіткі держави в умовах кризових ситуацій. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць.* Київ, 2022. № 3 (55). С.29-35.
3. Багінський А. В., Заєць О. Ю. Діяльність ООН під час російсько-української війни: виклики та перешкоди. *Актуальні проблеми філософії та соціології.* 40 (2023). С. 156-161.
4. Багінський А. В., Лініченко В.В. Ознаки геноциду в російсько-українській війні. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць.* Київ, 2023. № 2 (58). С. 29-39.
5. Багінський А. В., Северинчик О., Коломієць В. Вибори як спосіб легітимації політичної влади в умовах нестабільності. *Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут” “Політологія. Соціологія. Право.* № 1(57) (2023). С.40-48
6. Кутуєв П. В., Багінський А. В., Василець О. І. Соціологія модерну та модернізації [Електронний ресурс] : підручник для студ. спеціальності 054 «Соціологія», спеціалізації «Врегулювання конфліктів та медіація». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 355 с.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Методи та технології навчання: особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», «аналіз ситуацій» ділові, рольові та імітаційні ігри, дискусія, експрес-конференція, навчальні дебати, круглий стіл, кейс-технологія, проектна технологія та ін.).

Лекційні заняття.

На лекціях викладач формулює положення теорій сучасних теорій соціально-політичних конфліктів та миротворчості, демонструє кейси сучасних конфліктів, може відтворювати матеріал у вигляді презентації. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять.

Лекція 1.

Тема: “Конфлікт” та “мир” як поняття у сучасних соціальних теоріях.

Основні питання: Сутність конфлікту. Структурні причини конфліктів. Типологія конфліктів. Збройний конфлікт як різновид конфлікту. Мир у негативному та позитивному розуміннях. Суб'єкти збройних конфліктів. Миротворчість, підтримання миру та миробудівництво як поняття сучасних соціальних теорій. “Ліберальний мир” як особлива модель миротворчості.

СРС: Розбудова держави та розбудова миру: з'ясувати співвіднесеність механізмів.

Література: Баз.: 4; Дод.: 4, 6.

Лекція 2.

Тема: Міжнародні та національні виміри збройних конфліктів.

Основні питання: Система міжнародних відносин та глобальний порядок після Другої Світової війни. Політичний реалізм як концепція сучасного світового порядку. Діяльність ООН з підтримання миру після Другої Світової війни. Доповідь Брахімі (2000). Пріоритети миротворчої діяльності у доповіді Генерального Секретаря ООН (2009). Держава та внутрішньодержавні війни: специфіка взаємодії урядів, озброєних угруповань та зовнішнього втручання. Післявоєнна реконструкція як феномен сучасності. Відмінності між миробудівництвом та післявоєнною реконструкцією. Збільшення впливу громадського сектору на післявоєнну реконструкцію та миробудівництво.

СРС: Типологія збройних конфліктів.

Література: Баз.: 1; Дод.: 9.

Лекція 3.

Тема: Соціальні причини та динаміка конфліктів та миру.

Основні питання: Розмежування причин та приводу конфлікту. Соціально-економічні детермінанти розділення суспільств. Соціальна нерівність в основі конфлікту. Місцеві, регіональні та міжнародні причини конфлікту. Інтерпретація конфлікту різними сторонами. Динаміка ескалації, стабілізації та деескалації. Контекстуальні фактори конфлікту. Політична влада як чинник динаміки конфлікту. Роль “спойлерів” у конфліктному врегулюванні. Локальні та міжнародні миротворчі ініціативи у вирішенні конфлікту.

СРС: Розробка карти аналітичної конфлікту з урахуванням соціальних причин.

Література: Баз.: 4; Дод.: 2, 8.

Лекція 4.

Тема: Війна як різновид соціально-політичного конфлікту.

Основні питання: Сутність та типологія воєн. Відмінності воєн у XIX та XX сторіччях. Розбудова модерної держави та війна у теорії Ч. Тіллі. “Нові війни”: сутнісні характеристики за М. Келдор. “Холодна війна” як етап “нових воєн”. Постбіполярний етап у розвитку “нових воєн”. “Економіка війни” як фактор громадянських воєн. Політичне та економічне насилля та бунт як причини збройних конфліктів. Гібридні політичні режими у розгортанні війни.

СРС: “Гібридні війни” як феномен сучасності.

Література: Баз.: 1, 4; Дод.: 8.

Лекція 5.

Тема: Геноцид як прояв масового насильства.

Основні питання: Визначення геноциду. Перше та друге покоління теорій геноциду. Ідеологія, дискримінація, расизм, дегуманізація як фактори геноциду. Суб'єкти та актори геноциду. Держава як актор геноциду. Участь у геноциді на індивідуальному та груповому рівнях. Зменшення соціального простору як прояв геноциду. Масові вбивства як засіб геноциду. Ідеологія насильства у здійсненні геноциду. Кейс Гватемали у теорії Р. Бретта. Кейс Руанди у дослідженні соціальних причин та наслідків геноциду.

СРС: Переслідування та покарання за геноцид у міжнародно-правовому вимірі.

Література: Баз.: 5; Дод.: 10.

Лекція 6.

Тема: Підтримка миру та миробудівництво на сучасному етапі.

Основні питання: Порядок денний для миру ООН (1992) як документ епохи після “холодної війни”. Мир від “ІКЕА” та обмеження стандартизованих підходів ООН до миротворчості. Традиційні миротворчі операції у підтримці миру. Еволюція миротворчих операцій. Якісна зміна операцій з підтримки миру у 90-х рр.. Медіація та переговори у миротворчості. Миробудівництво в контексті трансформації конфлікту. Демобілізація, демілітаризація та реінтеграція як основні засади миробудівництва.

СРС: Досвід реінтеграції Хорватії.

Література: Баз.: 1, 4; Дод.: 5, 8, 9.

Лекція 7.

Тема: Жертви конфлікту у фокусі сучасних теорій миротворчості.

Основні питання: Поняття “жертва конфлікту”. Класифікація та права жертв конфлікту. Теорія соціальної ідентичності про групову динаміку жертвовності. Конфліктний етос у груповій динаміці конфлікту. Д. Бар-Тал про вісім соціетальних вірувань конфліктного етосу. Дегуманізація та віктимізація як аспекти конфлікту. Роль жертв у миробудівництві. Теорії “відновного правосуддя”. Репарації як форма відновлення жертв конфлікту. Прощення, зцілення та співіснування у контексті національного примирення.

СРС: “Закриття травми” як етап постконфліктного відновлення

Література: Баз.: 2; Дод.: 10.

Лекція 8.

Тема: Політичні, економічні та ідеологічні виміри ліберального миру.

Основні питання: Виміри ліберального миру у теоріях Мак-Джінті та Річмонда. Консервативна, ортодоксальна та емансипаторна моделі ліберального миру. Лібералізація політичних та економічних інституцій як передумова миру. Інтервенції у сфері верховенства права для досягнення ліберального миру. Вестернізація миротворчої діяльності. “Вілсонівська тріада” у розумінні миру. Неоліберальна складова втілення ліберального миру. Критика ліберального миру та альтернативні теорії миротворчості.

СРС: Ліберальний мир та Україна.

Література: Баз.: 5; Дод.: 8.

Семінарські заняття

Основними цілями семінарських занять є закріплення та поглиблення знань, які отримані на лекціях та в процесі самостійної підготовки студентів, сприяння та розвинення у студентів навичок самостійного та аналітичного мислення, вміння вести дискусію, відстоювати власну точку зору, узагальнювати отриману інформацію.

Семінарське заняття 1.

Тема: “Конфлікт” та “мир” як поняття у сучасних соціальних теоріях.

Основні питання: Сутність конфлікту. Структурні причини конфліктів. Типологія конфліктів. Збройний конфлікт як різновид конфлікту. Мир у негативному та позитивному розуміннях. Суб'єкти збройних конфліктів. Миротворчість, підтримання миру та миробудівництво як поняття сучасних соціальних теорій. “Ліберальний мир” як особлива модель миротворчості.

СРС: Розбудова держави та розбудова миру: з'ясувати співвіднесеність механізмів.

Література: Баз.: 4; Дод.: 4, 6.

Семінарське заняття 2.

Тема: Міжнародні та національні виміри збройних конфліктів.

Основні питання: Система міжнародних відносин та глобальний порядок після Другої Світової війни. Політичний реалізм як концепція сучасного світового порядку. Діяльність ООН з підтримання миру після Другої Світової війни. Доповідь Брахімі (2000). Пріоритети миротворчої діяльності у доповіді Генерального Секретаря ООН (2009). Держава та внутрішньодержавні війни: специфіка взаємодії урядів, озброєних угруповань та зовнішнього втручання. Післявоєнна реконструкція як феномен сучасності. Відмінності між миробудівництвом та післявоєнною реконструкцією. Збільшення впливу громадського сектору на післявоєнну реконструкцію та миробудівництво.

СРС: Типологія збройних конфліктів.

Література: Баз.: 1; Дод.: 2.

Семінарське заняття 3.

Тема: Соціальні причини та динаміка конфліктів та миру.

Основні питання: Розмежування причин та приводу конфлікту. Соціально-економічні детермінанти розділення суспільств. Соціальна нерівність в основі конфлікту. Місцеві, регіональні та міжнародні причини конфлікту. Інтерпретація конфлікту різними сторонами. Динаміка ескалації, стабілізації та деескалації. Контекстуальні фактори конфлікту. Політична влада як чинник динаміки конфлікту. Роль “спойлерів” у конфліктному врегулюванні. Локальні та міжнародні миротворчі ініціативи у вирішенні конфлікту.

СРС: Розробка карти аналітичної конфлікту з урахуванням соціальних причин.

Література: Баз.: 4; Дод.: 2, 8.

Семінарське заняття 4.

Тема: Війна як різновид соціально-політичного конфлікту.

Основні питання: Сутність та типологія воєн. Відмінності воєн у XIX та XX сторіччях. Розбудова модерної держави та війна у теорії Ч. Тіллі. “Нові війни”: сутнісні характеристики за М. Келдор. “Холодна війна” як етап “нових воєн”. Постбіполярний етап у розвитку “нових воєн”. “Економіка війни” як фактор громадянських воєн. Політичне та економічне насилля та бунт як причини збройних конфліктів. Гібридні політичні режими у розгортанні війни.

СРС: “Гібридні війни” як феномен сучасності.

Література: Баз.: 1, 4; Дод.: 8.

Семінарське заняття 5.

Тема: Геноцид як прояв масового насильства.

Основні питання: Визначення геноциду. Перше та друге покоління теорій геноциду. Ідеологія, дискримінація, расизм, дегуманізація як фактори геноциду. Суб'єкти та актори геноциду. Держава як актор геноциду. Участь у геноциді на індивідуальному та груповому рівнях. Зменшення соціального простору як прояв геноциду. Масові вбивства як засіб геноциду. Ідеологія насильства у здійсненні геноциду. Кейс Гватемали у теорії Р. Бретта. Кейс Руанди у дослідженні соціальних причин та наслідків геноциду.

СРС: Переслідування та покарання за геноцид у міжнародно-правовому вимірі.

Література: Баз.: 5; Дод.: 1.

Семінарське заняття 6.

Тема: Підтримка миру та миробудівництво на сучасному етапі.

Основні питання: Порядок денний для миру ООН (1992) як документ епохи після “холодної війни”. Мир від “ІКЕА” та обмеження стандартизованих підходів ООН до миротворчості. Традиційні миротворчі операції у підтримці миру. Еволюція миротворчих операцій. Якісна зміна операцій з підтримки миру у 90-х рр.. Медіація та переговори у миротворчості. Миробудівництво в контексті трансформації конфлікту. Демобілізація, демілітаризація та реінтеграція як основні засади миробудівництва.

СРС: Досвід реінтеграції Хорватії.

Література: Баз.: 1, 4; Дод.: 5, 8, 9.

Семінарське заняття 7.

Тема: Жертви конфлікту у фокусі сучасних теорій миротворчості.

Основні питання: Поняття “жертва конфлікту”. Класифікація та права жертв конфлікту. Теорія соціальної ідентичності про групову динаміку жертвовності. Конфліктний етос у груповій динаміці конфлікту. Д. Бар-Тал про вісім соціетальних вірувань конфліктного етосу. Дегуманізація та віктимізація як аспекти конфлікту. Роль жертв у миробудівництві. Теорії “відновного правосуддя”. Репарації як форма відновлення жертв конфлікту. Прощення, зцілення та співіснування у контексті національного примирення.

СРС: “Закриття травми” як етап постконфліктного відновлення

Література: Баз.: 2; Дод.: 1, 1.

Семінарське заняття 8.

Тема: Соціальні наслідки примусової міграції.

Основні питання: Примусова міграція як явище: ключові поняття. Загальні характеристики досвіду внутрішнього переміщення. Етапи примусової міграції. Соціально-психологічні аспекти примусової міграції. Подолання досвіду війни у соціо-культурних практиках. Історична пам'ять та реконструкція травматичного досвіду. Гендерні та вікові особливості примусової міграції. Міжнародно-гуманітарний аспект примусової міграції. Стратегія підтримки внутрішньо переміщених осіб.

СРС: Правовий статус внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Література: Баз.: 5; Дод.: 1.

Семінарське заняття 9.

Тема: Політичні, економічні та ідеологічні виміри ліберального миру.

Основні питання: Виміри ліберального миру у теоріях Мак-Джінті та Річмонда. Консервативна, ортодоксальна та емансипаторна моделі ліберального миру. Лібералізація політичних та економічних інституцій як передумова миру. Інтервенції у сфері верховенства права для досягнення ліберального миру. Вестернізація миротворчої діяльності. “Вілсонівська тріада” у розумінні миру. Неоліберальна складова втілення ліберального миру. Критика ліберального миру та альтернативні теорії миротворчості.

СРС: Ліберальний мир та Україна.

Література: Баз.: 5; Дод.: 8.

Семінарське заняття 10.

Тема: Мирні процеси та переговори.

Основні питання: Сутність мирного процесу. Поняття та сторони переговорів. Динаміка та синхронізація переговорного та мирного процесів. Рівні взаємодії сторін переговорів. Інклюзивність як ключова характеристика переговорів. Т. Паффенгольц про форми участі додаткових сторін у переговорні процеси щодо миру. Посередництво та роль “третьої сторони”. Фасилітація, медіація та діалог у мирних процесах. Інтереси, цілі та потреби в процесі переговорів. Умови договороздатності та готовність сторін під час переговорів щодо миру. Характеристика фаз переговорів. Мирна угода як потенційний результат переговорів.

СРС: Переговорні стратегії та тактики.

Література: Баз.: 2; Дод.: 3.

Семінарське заняття 11.

Тема: Медіація у мирних процесах.

Основні питання: Поняття медіації. Види медіації. Принципи медіації. Сфера застосування медіації. Правове регулювання медіації. Ціннісні основи медіації. Медіація в зарубіжних країнах. Медіація в Україні. Медіація в різних сферах суспільного життя. Соціальна мережа медіаторів. Принципи та правила проведення медіації. Учасники процедури медіації. Особа медіатора: особистісні та професійні компетентності. Етичні принципи роботи медіатора. Застосування медіації у суспільно-політичних та ціннісних конфліктах. Обмеження використання медіації. “Сім гріхів” медіації. Гендерний аспект медіації.

СРС: Сучасні дослідження медіації в Україні та світі.

Література: Баз.: 5; Дод.: 2.

Семінарське заняття 12.

Тема: Місцева миротворчість як ресурс врегулювання конфлікту.

Основні питання: Міжнародна спільнота, держава та громадянське суспільство: особливості взаємодії відносин при миробудівництві. М.Манн про інфраструктурну владу. Ледерак про архітектуру та інфраструктуру миру. Рівні трансформації конфлікту. Характеристики миробудівництва на місцевому рівні. Нахе-біті, лойа джирга та гачача як приклади місцевої миротворчості. Гібридність як характеристика сучасного миробудівництва. Ризики та обмеження місцевої миротворчості. Приклади місцевих миротворчих інституцій.

СРС: Місцева миротворчість в Україні.

Література: Баз.: 5; Дод.: 7.

Семінарське заняття 13.

Тема: Стратегії управління конфліктом.

Основні питання: Воєнний та аналітичний виміри стратегії. Взаємозв'язок стратегічних та безпекових досліджень. Стратегічне мистецтво боротьби зі збройними угрупованнями. Гібридна війна як тактика і стратегія. Засоби подолання інформаційних впливів. Стратегії України та Росії в російсько-українському конфлікті.

СРС: Стратегія реінтеграції тимчасово окупованих територій в Україні.

Література: Баз.: 5; Дод.: 1; 2.

Семінарське заняття 14.

Тема: Постконфліктне врегулювання як подолання наслідків насилля. Сутність правосуддя перехідного періоду.

Основні питання: Постконфліктна реконструкція, миробудівництво та примирення: основні проблеми. Відповідальність держави у подоланні наслідків насилля згідно до Женевської конвенції. Відмінності кримінального і політичного насилля. Примирення “згори-вниз” та “знизу-догори”. Стійке та хитке

примирення. Правосуддя перехідного періоду як галузь досліджень щодо подолання масових порушень прав людини. Характеристики перехідного періоду. “Каскад правосуддя” як передумова виникнення правосуддя перехідного періоду. Сучасні інтерпретації правосуддя перехідного періоду. Цілі правосуддя перехідного періоду. Державотворення та громадянське суспільство у перехідному періоді. Правосуддя перехідного періоду та мобілізація жертв конфлікту.

СРС: Запропонувати успішні та неуспішні кейси постконфліктного врегулювання. Витоки ідей правосуддя перехідного періоду

Література: Баз.: 1; Дод.: 1; 1.

Семінарське заняття 15.

Модульна контрольна робота

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента розрахована на підготовку питань до семінарських занять, аналіз окремих першоджерел. Викладач також пропонує до опрацювання сучасні наукові статті та публіцистичні матеріали пов'язані з новітніми тенденціями у сфері конфліктів та миру.

Обсяг самостійної роботи студента/студентки за навчальним планом – 74 академічних годин, з яких необхідно приділити свого часу: не менш ніж 0,5 год. – підготовка до кожної лекції; не менш ніж 1 год. – підготовка до кожного практичного заняття; не менш ніж 3,5-4 год. – робота з навчальними матеріалами та ресурсами до кожної теми; не менш ніж 4 год. – підготовка до МКР; не менш ніж 6 год. – підготовка до заліку.

Під час планування індивідуального завдання з певного ОК необхідно забезпечити баланс часу СРС відповідної освітньої компоненти. Підґрунтям цього розрахунку є орієнтовні норми часу на виконання здобувачами вищої освіти окремих робіт:

Вид роботи	Підготовка до одного аудиторного академічного часу					Підготовка та складання		Виконання	
	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	МКР* (денна)	Залік	Екзамен	ІСЗ (денна)	ДКР (заочна)
Норма часу (год.)	0,3-0,5	0,5-1	1,5-2	1-1,5	2	6	30	10-15	10-20

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальні заняття з дисципліни “Сучасні теорії миру та конфліктів” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач формулює положення теорій сучасних теорій соціально-політичних конфліктів та миротворчості, демонструє кейси сучасних конфліктів, може відтворювати матеріал у вигляді презентації. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять. Отримавши базові знання щодо сутності, типологій конфлікту та форм миротворчої діяльності, студенти розроблятимуть карту конфлікту, що передбачає аналіз його соціальних причин. Результати аналізу студенти презентують під час одного з семінарських занять. В процесі занять викладач може показувати студентам відео-матеріали, присвячені питанням врегулювання конфліктів. Основною формою роботи на семінарському занятті є виступ, який поєднує комунікативні здатності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, здатність оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додатково оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, формулювання альтернативних гіпотез.

Відвідування занять

Активна участь студента на практичних заняттях є бажаним. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях.

Студенти, які пропустили семінарські заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені

для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус» або на сайті кафедри соціології.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Студент на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Це також характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. Інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності визначена у «Положенні про систему запобігання академічному плагиату в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/47>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

Неформальна освіта

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) доповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів на семінарських заняттях, участь у дискусії на семінарських заняттях;
- 2) написання МКР.

1. Робота на семінарських заняттях оцінюється сумарно в 5 балів. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $\text{гсем} = 5 \text{ балів} \cdot 14 = 70 \text{ балів}$.

Критерії оцінювання:

- творчий підхід до розкриття проблеми у доповіді, відображення власної позиції, доповнення відповідей інших студентів, участь у дискусіях – 5 балів;
- глибоке розкриття проблеми у доповіді, участь у дискусіях – 4 бали;
- доповнення відповідей інших студентів, участь у дискусіях – 3 бали;
- повна пасивність на семінарському занятті – 0 балів.

2. Модульна контрольна робота (МКР)

Дві частини МКР оцінюються максимально 15 балів кожна. Відповідно, сумарний ваговий бал для МКР – 30 балів.

Кожна частина МКР передбачає письмову відповідь на 1 питання, протягом однієї академічної години на семінарських заняттях.

Оцінювання відповіді на питання здійснюється за наступними критеріями:

- 14 – 15 балів – надаються точні дефініції, надано декілька теоретично обґрунтованих аргументів щодо питання, наведення прізвищ дослідників, які вивчали дану проблему;
- 12 – 13 балів – відображається сутність питання, але наявні неточності у відповіді;
- 9 – 11 балів – неповна відповідь, наявні суттєві помилки;
- 0 балів – відсутня або некоректна відповідь.

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Виступи з доповідями на семінарських заняттях, активність роботи на семінарських заняттях, участь у дискусіях	5	14	70
2.	Модульна контрольна робота (МКР)	15	2	30
	Всього			100

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

Залік – 100 балів.

Завдання залікової контрольної роботи складається з чотирьох питань, на які повинен відповісти студент. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю.

Відповідь на кожне питання оцінюється у 25 балів.

- 24-25 балів - студент демонструє глибоке знання змісту навчального матеріалу, здатність до системного й міждисциплінарного аналізу проблем курсу; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних питань;
- 22-23 бали - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння навчального матеріалу, добре орієнтується в основних темах курсу, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;
- 19-21 бали - студент демонструє достатньо повне розуміння основних тем і питань курсу. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;

- 17-18 бали - студент демонструє загальне уявлення про навчальний матеріал, але відповіді містять помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;
- 15-16 бали - студент демонструє фрагментарні знання окремих тем курсу, орієнтується лише в частині ключових понять; відповіді неповні, поверхові, висновки недостатньо обґрунтовані;
- 0-15 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і проблематиці курсу; відповіді нелогічні або відсутні.

Заохочувальні бали

Написання тез на конференцію – 5 балів.

Написання та публікація статті з проблеми, що вивчаються в рамках навчальної дисципліни у фаховому журналі не нижче категорії Б – 5-10 балів.

Участь у 2 турі Всеукраїнської олімпіади – 10 балів.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 10 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 20 балів.

Умови допуску до заліку:

Умовою допуску студента до заліку є зарахування модульної контрольної роботи.

Студент отримає найвищий рейтинг, якщо бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Рейтингова оцінка здобувача (бали)	Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей (результатів навчання)
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на залік

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Питання для підготовки до заліку.

1. Сутність конфлікту та причини конфліктів.
2. Типологія конфліктів. Збройний конфлікт як різновид конфлікту.
3. Мир у негативному та позитивному розуміннях.
4. Суб'єкти збройних конфліктів.
5. Миротворчість, підтримання миру та миробудівництво як поняття сучасних соціальних теорій.
6. «Ліберальний мир» як особлива модель миротворчості.
7. Система міжнародних відносин та глобальний порядок після Другої Світової війни.
8. Діяльність ООН з підтримання миру після Другої Світової війни.
9. Держава та внутрішньодержавні війни: специфіка взаємодії урядів, озброєних угруповань

та зовнішнього втручання.

10. Соціально-економічні детермінанти розділення суспільств.
11. Динаміка ескалації, стабілізації та деескалації конфлікту.
12. Роль «спойлерів» у конфліктному врегулюванні.
13. Сутність та типологія воєн. Відмінності воєн у XIX та XX сторіччях.
14. Розбудова модерної держави та війна у теорії Ч. Тіллі.
15. «Нові війни»: сутнісні характеристики за М. Келдор.
16. Перше та друге покоління теорій геноциду.
17. Суб'єкти та актори геноциду.
18. Участь у геноциді на індивідуальному, груповому та інституційному рівнях.
19. Порядок денний для миру ООН (1992) як документ епохи після «холодної війни».
20. Мир від «ІКЕА» та обмеження стандартизованих підходів ООН до миротворчості.
21. Демобілізація, демілітаризація та реінтеграція як основні засади миробудівництва.
22. Поняття «жертва конфлікту».
23. Класифікація та права жертв конфлікту.
24. Теорія соціальної ідентичності про групову динаміку жертвовності. Конфліктний етос у груповій динаміці конфлікту.
25. Д. Бар-Тал про вісім соціетальних вірувань конфліктного етосу.
26. Теорії «відновного правосуддя».
27. Примусова міграція як явище: ключові поняття. Загальні характеристики досвіду внутрішнього переміщення.
28. Виміри ліберального миру у теоріях Мак-Джінті та Річмонда.
29. Критика ліберального миру та альтернативні теорії миротворчості.
30. Сутність мирного процесу.
31. Поняття та сторони переговорів.
32. Т. Паффенгольц про форми участі додаткових сторін у переговорні процеси щодо миру.
33. Мирна угода як потенційний результат переговорів.
34. Поняття медіації. Види медіації.
35. Медіація в різних сферах суспільного життя.
36. Особа медіатора: особистісні та професійні компетентності. Етичні принципи роботи медіатора.
37. Міжнародна спільнота, держава та громадянське суспільство: особливості взаємодії відносин при миробудівництві.
38. Воєнний та аналітичний виміри стратегії.
39. Стратегічне мистецтво боротьби зі збройними угрупованнями.
40. Відповідальність держави у подоланні наслідків насилля згідно до Женевської конвенції.
41. Примирення «згори-вниз» та «знизу-догори».
42. Сутність правосуддя перехідного періоду.
43. «Каскад правосуддя» як передумова виникнення правосуддя перехідного періоду.
44. Сучасні інтерпретації правосуддя перехідного періоду.
45. Механізми правосуддя перехідного періоду.
46. Складові правосуддя перехідного періоду.
47. Історія та типологія амністій у постконфліктному врегулюванні.
48. Гібридні суди як елемент перехідного періоду.
49. Комісія зі встановлення істини у процесі пошуку правди про конфлікт.
50. Передумови російсько-української війни.

Зразок тестових питань на МКР

Питання:

Інклюзивність у переговорах стосується в першу чергу:

Виберіть одну відповідь:

- a.Різноманіття та свобода думки всередині переговорної групи
- b.Залучення представників різноманітних соціальних груп до переговорів
- c.Залучення третьої сторони до переговорного процесу

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено кандидатом політичних наук, доцентом, доцентом кафедри соціології Багінським Андрієм Владиславовичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 14 від 23.06.2025 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24.06.2025 р.)